

spørsmålet om hvordan vi bør *være*, og fokusere på den handlendes karakter og underliggende holdninger heller enn på regler for riktig atferd.

For å forklare hva dette innebærer, kan vi se på hvordan plikтетikken, utilitarismen og dydsetikken ville sett på en scene fra Victor Hugos roman *De elendige*, hvor hovedpersonen Jean Valjean blir satt i fengsel for å ha stjålet brød for å gi sin sultende familie noe å spise. For en utilitarist vil spørsmålet om hvorvidt dette var moralsk tillatelig, handle om hvilken handling som gir best konsekvenser (se kapittel 16). For bakeren innebærer det stjalne brødet tapt inntekt, men veid opp mot at syv barn og deres mor reddes fra å sulte i hjel, er det liten tvil om hvilket utfall som medfører best resultat for flest – i alle fall på kort sikt og dersom tyven ikke blir fanget (noe han jo ble). En plikтетiker vil derimot be oss vurdere om handlingen bryter med det kategoriske imperativ (se kapittel 17) – gitt dette prinsippet er det galt av Jean Valjean å stjele uavhengig av omstendighetene.

For dydsetikken handler ikke dette spørsmålet om moralske regler som er forankret i idealer om henholdsvis gode konsekvenser og plikt, men om *hva slags person vi ønsker å være* i Jean Valjeans situasjon. Når han stjeler brødet, er det fordi han forsøker å være en god forsørger som passer på familien sin. En god forsørger er nettopp en person som er *ansvarsfull* og *omsorgsfull* – og for Jean Valjeans vedkommende, også *modig*, siden tyveriet medførte en risiko for ham selv.

Dydsetikk: Etiske teorier som tar utgangspunkt i spørsmålet om hva det vil si å handle på en *dydig* måte i en bestemt situasjon.

Det finnes ulike varianter av dydsetikk, men det de har til felles, er at de mener at vi må ta utgangspunkt i slike *dyder*, det vil si positive karaktertrekk som får oss til å handle på bestemte måter, når vi skal forsøke å si noe om hvordan vi bør handle. Et annet sentralt poeng for dydsetikken er at moral er noe vi lærer gjennom erfaring, og som innebærer at vi utvikler de dydige karaktertrekkene våre over tid, på samme måte som vi utvikler andre ferdigheter. Vi skal komme tilbake til disse poengene senere, men først skal vi se nærmere på hva som skiller dydsetikken fra utilitarismen og pliktetikken.

18.2 Kritikk av den moderne moralfilosofien

Dydsetikken er både en ny og en gammel etisk teori. På den ene siden har den røtter tilbake til antikken og den greske filosofen Aristoteles (384–322 f.Kr.). Samtidig er det pliktetikken og utilitarismen som har vært de dominerende teoriene i nyere tid, og det var først på 1960-tallet at dydsetikken kom tilbake på banen for alvor. Moderne dydsetikk har på mange måter utviklet seg gjennom en kritikk av pliktetikken og utilitarismen. Selv om det finnes ulike varianter av hver teori, kan vi likevel si at de deler noen antakelser som dydsetikken gjør opprør mot. For å få et bedre grep om hva dydsetikken går ut på, kan vi se på kritikken den har reist mot disse antakelsene. Her skal vi se på tre sentrale eksempler: (1) ideen om at handlingsveiledning gis gjennom allmenne etiske prinsipper, (2) idealet om etikkens upartiskhet og (3) skillet mellom er og bør.

Handlingsveiledning gjennom allmenne etiske prinsipper